
Med blikk for steinalderfunn

LIVET ER MER...

ASTRID MARIE NYLENN

Våren 1996 gjorde Gunnar Oland sitt første steinalderfunn i Fjellvannet i Grenlands-området. Fordi vannstanden var så lav kunne han gå langs stranden og se etter gjenstander fra tidligere tider to somre på rad. Resultatet ble 1 300 flintgjenstander som Oland i ettertid har kategorisert og systematisert.

– Jeg gikk langs stranden og tenkte at her ville jeg bodd hvis jeg var steinaldermann. Plutselig bare så jeg ned og der lå en nydelig gul flintflekke, som ble brukt som utgangspunkt for pilspisser og andre redskaper, forteller Gunnar Oland. På samme måte fant han 1 300 andre flintfunn som lå åpent i dagen.

– Jeg er ikke profesjonell og dersom dette var interessant ville jeg ikke ødelegge med å grave, sier 53-årige Oland som er spesialist i fysikalsk medisin og rehabilitering og er avdelingsoverlege ved Telemark Sentralsjukehus i Porsgrunn.

I 1975–76 registrerte arkeolog Egil Mikkelsen flintfunn fra vannene i Siljan i Grenlands-området, og gjorde et grundig bestemmelsesarbeid. Dette fikk Oland tilgang til, og har siden tidlig i 1980-årene interessert seg for steinalderen i dette området. Han har ofte undret seg over hvorfor det ikke var gjort flere funn.

Fjellvannet er et nabovann til Siljan og ligger i det samme området. Fjellvannet har vært oppdemmet siden 1826 og har siden 1902 vært hevet fire meter i forhold til vannstanden i steinalderen. Men lite nedbør gir lavt vann og kan gi nivåer som er helt ned i 70 cm lavere enn steinaldernivå. Det var dette som skjedde sommeren 1996 og 1997. Dermed kunne Oland som ofte går tur i området, gå ned til det som var strandnivå i steinalderen, og studere det som sannsynligvis har vært en boplass. I alt har Oland funnet 52 lokaliteter rundt vannet.

– En psykiater så meg ofte gå langs strendene med bøyd hode fordi jeg studerte grunnen. Han fortalte at han trodde jeg gikk og var deprimert, forteller Oland.

Svært systematisk

Gunnar Oland har gjort mange steinalderfunn i Grenlands-området som har vakt stor interesse hos fylkesarkeologen. Begge foto A. M. Nylenna

Gunnar Oland gikk systematisk til verks. Ved funn markerte han stedet, tok oversiktsfoto og seksjonsfoto og laget så grafikkprogrammer på PC som gav en god oversikt over alle funn. Han brakte så gjenstandene med hjem og skrubbet dem med en

tannbørste. Hvert funn fikk en egen konvolutt og ble kategorisert etter funnsted.

– Det eldste daterbare funnet jeg har gjort, er en trinnøks som dateres til ca. 5000–6000 f.Kr., sier Oland.

Etter det første funnet gikk han til fylkesarkeologen og fikk både ros og klarsignal for videre arbeid. Frykten for at vannet skulle stige raskt, gjorde at Oland jobbet svært intenst sommeren 1996. I alt var han ved Fjellvannet om lag 70 ganger i løpet av noen sommermåned.

– Jeg har funnet bålplasser, teltringer, tråkkesteiner og gravmarkeringer samt redskaper, sier Oland. Dette har resultert i en rekke fotografier og kart, i alt 11 permer som dokumenterer funnene. Høsten 1996 pakket Gunnar Oland alle funnene og grafikkartene i bilen og kjørte til Oldsaksamlingen i Oslo. Der fikk han tilbud om et diplom, men har ikke hørt noe fra dem siden.

Venter på flere funn

– Jeg har vist funnene entusiastisk til venner og kolleger som overhodet ikke har reagert med iver og begeistring, sier Oland. Han mener at interessen for steinalderfunn ikke er særlig stor hos de fleste. Men han har holdt noen foredrag om temaet for spesielt interesserte, blant annet i historielag. Målet er å få publisert en artikkel om funnene. Den er han i ferd med å fullføre nå.

Siden sommeren 1997 har vannstanden i mange vann i Siljan vært for høy til at det har vært mulig å søke etter gjenstander der. Nå leser Oland arkeologisk litteratur, og går og kikker i terrenget i håp om at det skal bli lavt vann eller at flere funn skal dukke opp.

– Kanskje vil flere funn komme til syne om noen år når vannet vasker mer opp eller det skjer frostbevegelser, håper Gunnar Oland.

Publisert: 20. august 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.

